

INFORMACJE DOTYCZĄCE PRAC W KONTAKCIE Z AZBESTEM

Azbest to nazwa grup minerałów mających postać włókien. Nie jest to nazwa konkretnego minerału, lecz dotyczy ogółu minerałów krzemianowych tworzących włókna. Włókna azbestowe są zaliczane do silnie rakotwórczych). **Ze względu na swoją mikroskopijną wielkość, przedostają się do płuc, gdzie mogą latami zalegać, powodując choroby nowotworowe.** Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz. Urz. UE L 353/2 z 31.12.2008r. z póź. zm.)

azbest

CAS: 12001-28-4

CAS: 132207-32-0

CAS: 12172-73-5

CAS: 77536-66-4

CAS: 77536-68-6

CAS: 77536-67-5

CAS: 12001-29-5)

klasyfikowany jest jako:

Carc. 1A ; H350 - *Może powodować raka*

STOT RE 1; H372 - *Powoduje uszkodzenie narządów (...) poprzez długotrwałe lub powtarzane narażenie (...).*

Narażenie zawodowe na azbest może występować m.in. podczas usuwania, zabezpieczania i transportu wyrobów zawierających azbest. Szkodliwy jest pył sypiący się z materiałów zawierających azbest. Powstaje on w wyniku naturalnego starzenia się wyrobów zawierających te włókna, w trakcie ich przełamywania lub cięcia. Dlatego tak ważne jest, aby do usunięcia go z dachu zatrudnić profesjonalistów, którzy wiedzą jak bezpiecznie można to zrobić.

Podstawowe wymogi związane pracami z azbestem lub wyrobami, które go zawierają oraz ochroną pracowników zawarte są m.in. w:

- rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów^[1] (Dz.U. 2005 nr 216 poz. 1824).

- rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest^[2] (Dz.U. 2004 nr 71 poz. 649 ze zm.)

Podane rozporządzenia określają w szczególności:

- * jakim sprzętem musi dysponować zleceniobiorca,
- * sposobem czyszczenia i konserwacji sprzętu,
- * działania, jakie muszą być podjęte przed podjęciem prac, w tym odpowiednie zabezpieczenie i oznakowanie terenu,
- * działania w trakcie prowadzenia prac,
- * działania po zakończeniu prac, w tym postępowanie ze sprzętem, odzieżą i obuwiem roboczym,
- * sposób zabezpieczania usuniętych wyrobów zawierających azbest,
- * sposób ich transportu.

Firmy, prowadzące takie prace muszą skutecznie chronić nie tylko swoich pracowników, ale również osoby narażone wtórnie na pozostałości po demontażu wyrobów azbestowych. **Wykonawca prac** polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, **obowiązany jest do:**

- 1) uzyskania odpowiednio zezwolenia, pozwolenia, decyzji zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi - § 6 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia [2]
- 2) zaświadczenia o odbyciu przez pracowników stosownych szkoleń - § 3 rozporządzenia [1] oraz § 6 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia [2],
- 3) szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest - § 6 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia [2] wraz z uzupełnieniem, o którym mowa w § 4 rozporządzenia [1],
- 4) potwierdzenie zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac - § 8 ust. 1 pkt 9 rozporządzenia [2],
- 5) określenia wyposażenia socjalnego i technicznego (maszyn, urządzeń, narzędzi za pomocą, których będzie się odbywał demontaż, odpylanie, zabezpieczenie przez emisją pyłów do środowiska itp.) zapewniającego prowadzenie określonych planem prac - § 6 ust. 1 pkt 4, § 8 ust. 1,2, § 10 ust. 3 rozporządzenia [2] oraz § 5 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia [1],
- 6) kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest - § 4 oraz § 6 ust. 3 pkt 3 pkt 4 rozporządzenia [2].

Nadzór nad prawidłowością prowadzenia prac oraz ochroną pracowników sprawuje **m.in. Państwowa Inspekcja Sanitarna**. Paragraf 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest [2] określa, że wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac **obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru** przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektoratowi pracy oraz **właściwemu Państwowemu Inspektorowi Sanitarnemu**, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Zgłoszenie, (...), powinno zawierać w szczególności:

- 1) rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest według grup wyrobów określonych w odrębnych przepisach,
- 2) termin rozpoczęcia i planowanego zakończenia prac,
- 3) adres obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej,
- 4) kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest,
- 5) określenie liczby pracowników, którzy przebywać będą w kontakcie z azbestem,
- 6) zobowiązanie wykonawcy prac do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót.

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości obowiązany jest zgłosić prace polegające na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej.

W przypadku, gdy firma świadczy usługi związane z demontażem azbestu i wyrobów, które go zawierają, a także zajmuje się jego zabezpieczaniem i transportem, zgodnie rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2235 ze zm.) nakłada na pracodawcę m.in. następujące obowiązki:

§ 3: Pracodawca zatrudniający pracownika w warunkach narażenia na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin

czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, zwany dalej „pracodawcą”, jest obowiązany **wykonywać ich pomiary** w trybie i z częstotliwością określonymi w przepisach wydanych na podstawie art. 227 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (...) – patrz § 6 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U. 2023 poz. 419 z póź. zm.)

§ 6 ust. 1: W przypadku występowania czynnika o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, (...), badania i pomiary wykonuje się:

- 1) co najmniej raz na sześć miesięcy - jeżeli podczas ostatniego badania i pomiaru stwierdzono stężenie czynnika o działaniu rakotwórczym lub mutagennym powyżej 0,1 do 0,5 wartości NDS;
- 2) co najmniej raz na trzy miesiące - jeżeli podczas ostatniego badania i pomiaru stwierdzono stężenie czynnika o działaniu rakotwórczym lub mutagennym powyżej 0,5 wartości NDS.

2. W przypadku narażenia na pył zawierający **azbest, badania i pomiary wykonuje się co najmniej raz na trzy miesiące**. Jeżeli wyniki dwóch ostatnich badań i pomiarów nie przekroczyły 0,5 wartości NDS, częstotliwość ta może być zmniejszona do określonej w ust. 1 pkt 1.

Uzyskane wyniki należy wpisać do rejestru oraz karty badań i pomiarów, o których mowa w § 18 rozporządzenia w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych (...) oraz o wynikach należy niezwłocznie poinformować pracowników, co określono w § 17.

§ 4 ust. 1,2: Pracodawca prowadzi **rejestr prac**, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, zawierający następujące dane wymienione we wskazanym paragrafie rozporządzenia t.j. Dz.U. 2016 poz. 1117. Pracodawca przekazuje powyższe informacje właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy **niezwłocznie po rozpoczęciu działalności oraz corocznie w terminie do dnia 15 stycznia** na druku według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia.

§ 5 ust. 1: Pracodawca jest obowiązany prowadzić **rejestr pracowników** narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym i **przechowywać go przez okres 40 lat** po ustaniu narażenia, a w przypadku likwidacji zakładu pracy – przekazać właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

Wytyczne co do danych zamieszczanych w rejestrze podano w § 5 ust. 2 rozporządzenia.

§ 9: Pracodawca jest obowiązany:

- 1) **informować pracownika** o opakowaniu, zbiorniku i instalacji zawierających substancje chemiczne, ich mieszaniny lub czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, a także o wymaganiach dotyczących oznakowania i znakach ostrzegawczych;
- 2) **przeprowadzać okresowe szkolenia** pracownika w zakresie:
  - a) ryzyka dla zdrowia, (...). *Dodatkowo informacja o narażeniu na czynnik rakotwórczy / mutagenny musi zostać umieszczona w ocenie ryzyka zawodowego.*
  - b) wymagań higienicznych, (...)
  - c) konieczności używania środków ochrony indywidualnej, w tym odzieży ochronnej,
  - d) działań zapobiegających wypadkom (...).

§ 11 ust. 1: **Lekarz sprawujący profilaktyczną opiekę zdrowotną** nad pracownikami jest obowiązany zapoznać się z warunkami ich pracy i posiadać udokumentowane informacje dotyczące rodzaju i wielkości narażenia na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. **Pracodawca ma obowiązek przekazać lekarzowi informacje**, o których mowa powyżej.

Odnośnie badań lekarskich pracowników, w przypadku narażenia na pyły azbestu kodeks pracy ustanawia, art. 229 § 5, że pracodawca zatrudniający pracowników w warunkach narażenia na działanie substancji i czynników rakotwórczych lub pyłów zwiłkniających jest obowiązany zapewnić tym pracownikom okresowe badania lekarskie także:

- 1) po zaprzestaniu pracy w kontakcie z tymi substancjami, czynnikami lub pyłami,
- 2) po rozwiązaniu stosunku pracy, jeżeli zainteresowana osoba zgłosi wniosek o objęcie takimi badaniami.

Pracodawca w szczególności jest obowiązany zapewnić, aby przy pracach stwarzających narażenie na działanie pyłu azbestu stosowane były odpowiednie do rodzaju i poziomu narażenia **odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej**, w tym odzież ochronna i środki ochrony układu oddechowego - § 5 ust. 2 pkt. 3 oraz § 11 rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów^[1].

Pracodawca jest również obowiązany zapewnić (§ 14 ust. 1 w/w rozp.), aby po zakończeniu pracy w warunkach narażenia na działanie pyłu azbestu odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej były:

- 1) oczyszczone z pyłu azbestu wysoko skutecznymi urządzeniami filtracyjno-wentylacyjnymi lub na mokro w sposób uniemożliwiający uwalnianie się pyłu do środowiska pracy lub do środowiska naturalnego;
- 2) przechowywane wyłącznie w wyznaczonym miejscu, w sposób wykluczający kontakt z własną odzieżą pracownika.

UWAGA: Po zakończeniu prac odzież ochronna wierzchnia powinna być ostrożnie zdjęta i w raz z środkami ochrony indywidualnej powinna zostać potraktowana tak samo jak wyrób zawierający azbest. Buty muszą być oczyszczone na miejscu prowadzenia prac lub ostrożnie zdjęte, zapakowane, oznakowane i oczyszczone na terenie firmy w sposób podany powyżej. Odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej stosowane w warunkach, o których mowa powyżej, nie mogą być używane poza miejscem pracy - § 14 ust. 2.

PRZEPISY:

[1] Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. 2005 nr 216 poz. 1824).

[2] Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. 2004 nr 71 poz. 649 ze zm.)

[3] Ustawa z dnia 26 czerwca 1974r. Kodeks pracy (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1465 z póź. zm.)

[4] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz.U. 2012 poz. 2235 ze zm.)

[5] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U. 2011 poz. 419)

[6] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 ((Dz. Urz. UE L 353/2 z 31.12.2008 roku z późn. zm.)

[7] Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U. 2014 poz. 1286 z późn. zm.)

Serwis Rzeczypospolitej Polskiej - Informacje dotyczące azbestu:

<https://www.gov.pl/web/gov/szukaj?query=azbest&category=kategoria&ministryId=rozwoj-technologia&page=1&size=25>

<https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologia/program-oczyszczania-kraju-z-azbestu-na-lata-2009-2032>